

Od redaktorów

Skanderbeg, Jerzy Kastriota (ok. 1405–1468), albański władca, bohater narodowy i symbol walki o wyzwolenie z niewoli tureckiej dla wszystkich narodów bałkańskich, jest także bohaterem europejskiego uniwersum. Olbrzymia literatura przedmiotu dotycząca Skanderbega wypełnia przestrzeń historiografii, bałkanistyki/bałkanologii i rzecz jasna albanistyki/albanologii. Zainteresowania Skanderbegiem nie podzielała dotąd w wystarczającej mierze slawistyka południowa, chociaż albańska przestrzeń kulturowa jest bardzo ważnym dla tej dziedziny komponentem kontekstowym. Odmiennie ma się rzecz z bałkanistyką, która w sposób nieunikniony musi uwzględniać słowiańską i niesłowiańską przestrzeń kulturową Półwyspu Bałkańskiego. Z tych względów z wielką satysfakcją należy przyjąć tę potrzebną i wartościową publikację, którą Czytelnik trzyma w ręce, ponieważ poszerza ona pole zainteresowań slawistyki południowej, wytycza nowe nurty badawcze, ale także znosi granice etno-kulturowej refleksji.

Wybór Skanderbega, bohatera europejskiego uniwersum, którego legendę jako najwybitniejszego wodza i obrońcę chrześcijańskiej Europy w średniowieczu stworzyła katolicka Europa, bohatera – jednocześnie albańskiego, serbskiego, chorwackiego, oznacza niezwykle trafne wskazanie interpretacyjne, wywołujące zawartą w publikacjach nieuniknioną rewizję stanowisk i ocen oraz interdyscyplinarny i międzykulturowy dialog.

Zamierzona publikacja została podzielona na trzy części: historyograficzną, literaturoznawczą i kulturoznawczą, ale te określenia należy traktować jako umowne, gdyż w każdej z tych części dochodzi do głosu interdyscyplinarność, refleksja komparatystyczna oraz perspektywa ogłędu prowadzona z różnych punktów widzenia.

Tom zawiera prace jedenastu autorów, reprezentujących ośrodki akademickie w Polsce, Albanii, Macedonii i z Kosowa. Autorami są zarówno wybitni znawcy przedmiotu, jak np. Aurel Plasari, autor monumentalnej monografii *Skënderbeu, një histori politike* z 2010 roku, która liczy 946 stron, jak i młodzi adepci nauki. Prezentowana publikacja, choć skromna objętościowo, stanowi jednak wartościowe opracowanie monograficzne, rzucające w interdyscyplinarnym dyskursie światło na rewizję historyograficzną, literacką reprezentację i reminiscencje wyrażane różnymi kodami kultury o uniwersalnym bohaterze średniowiecznej Europy. Skanderbeg kryje w sobie tajemnicę i paradoks. Tajemnica związana jest z odległą średniowieczną przeszłością bohatera, pierwotnie dostępną jedynie za pośrednictwem apologetycznego dzieła Barletiego, jednak wraz z ujawnianiem kolejnych wiarygodnych świadectw badania prowadzą ku rewizji pierwotnego obrazu albańskiego bohatera. Paradoksy, w które uwikłana jest postać Skanderbega, wiążą się z ewolucją europejskiego bohatera, zawężającą zakres semantyczny od nominalizacji uniwersalnej do narodowej, co ilustrują stosowane wobec Kastrioty epitety: początkowo nazywano go głównym kapitanem Albanii, wodzem przedmurza chrześcijaństwa, obrońcą wiary chrześcijańskiej, zapaśnikiem Chrystusa (*athleta Christi*), żołnierzem Chrystusowym (*miles Christi*), wojownikiem Chrystusowym (*bellator Christi*), a współcześnie jedynie albańskim bohaterem narodowym. Paradoks dotyczy także chrześcijańskiego rodowodu oraz jego ukształtowanej ponadkonfesyjnej albańskiej reprezentacji. Wszystkie te kwestie – podejmowane w różnym stopniu i z różnych punktów widzenia – są obecne w tym opracowaniu.

Książka z pewnością zainteresuje reprezentantów różnych dyscyplin humanistyki i nauk społecznych, których obszar badań związany jest z albanistyką i filologiami słowiańskimi (literaturoznawstwem, językoznawstwem, translatoryką), ale też historią, antropologią kulturową, politologią, filmoznawstwem czy medioznawstwem.